

Шахкалдієва Г.Е.

Студентка 4-го курсу факультету ФСП
НТУУ «КП»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О., к.ю.н., доц., ФСП
НТУУ «КП»

Український національний характер як чинник

державотворення

Риси характеру народу мають вплив і на його історичну долю.

Національний характер став предметом вивчення у всіх культурних націй.

(Ігор Сікорський)

Поняття "національний характер" включає в себе сукупність своєрідних специфічних стійких характеристик і компонентів суспільної свідомості етносу, який має спільне походження, об'єднаний спільною мовою, територією, культурою та символами.

Питання українського національного характеру як чинника державності, науковці піднімали ще починаючи з XVIII ст., з появи "Історії Русинів" – першого комплексного дослідження українців як нації. Діяльність Кирило-Мефодіївського братства, зокрема М. Костомарова, піднесла концепцію українського національного характеру до статусу наукової проблеми.[7, с.62] Значний внесок наукових праць здійснили такі наукові діячі як М. Грушевський, Д. Чижевський, Д. Донцов, В. Липинський, Б. Цимбалістий, Ю. Липа, В. Дорошкевич, В. Васильєва, Я. Гарасима, В. Храмова.

Національний характер українців визначається за допомогою культурно-історичних, соціально-економічних та суспільно-політичних передумов.[4, с.86] Характеризується піднесено-емоційними настроями та різкою інтенсивністю реакцій на події. Прояву національного характеру сприяють активні дії груп та спільнот, а саме – їх господарська та політична діяльність. А також політична свідомість як потенціал соціальних подій і зрушень нерозривно пов'язаний та формується на основі національного характеру.[3, с.94] Так, О. Потебня у праці про єдність свідомості, мови та психіки народу вважав, що базою формування народної психології є мова. Так, мова – це основа народу, і, нажаль, і сьогодні в українців виникає постійна потреба збереження державності в усіх сферах життя, шляхом впровадження і відстоювання національної мови на власній території, наслідком чого є виникнення зіткнень. Минуле українського народу склалося так, що власної сили не вистачало щоб здобути свободу у своїй національній державі, в результаті чого, в українській ментальності поступово розвинулося підсвідоме сподівання, що національна, економічна і політична допомога прийде зовні.[5, с.84] Тому ми наразі можемо спостерігати як іноземці спрямовують політику в українській державі, численну матеріальну допомогу з боку інших держав і міжнародних організацій, а також зловживання з боку іноземних інвесторів у своїх вимогах.

Визначальними рисами українців є емоційно-почуттєві чинники. На місце емоційності в українському національному характері вказував В. Липинський, на його думку, ця перевага емоційного над раціональним є згубною, і для політики і для суспільного життя. Д. Чижевський виокремлює такі особливості українського характеру як емоціоналізм, сентименталізм, чутливість, ліризм, індивідуалізм, своєрідний український гумор, прагнення до свободи, неспокій, рухливість, «тенденція до взаємної боротьби, до руйнування власних і чужих життєвих форм».[1, с.175] На мою думку, висока емоційність поєднана з очікуванням справедливості не завжди може допомогти українцю, який, виборюючи правду, ризикує своїм життям, адже емоційність часто призводить до вчинення необдуманих рішень і непередбачуваних наслідків. Перевага емоційного над розсудливим обумовила такі риси як привітність, щирість, відкритість до нових змін, але і відсутність суспільної дисципліни (недотримання адміністративного правопорядку). Щодо індивідуалізму, то він притаманний всім націям в тій чи іншій мірі, але якщо громадянин спрямований, на досягнення власного успіху ігноруючи певним чином, колективні потреби, то це призводить до розладу в роботі усіх державних органів. Старовойт І.С., вважає, що український індивідуалізм "пішов

шляхом прямо протилежним європейському, а саме, він має інтровертивний характер і спрямований на відособлення індивіда від інших людей і від суспільства. [6, с.98] З огляду на останні події, які відбулись у державі, можна заперечити слова даного автора, у тому аспекті, що громадськість нашої держави на даному етапі соціального розвитку настільки яскраво проявила демократичні ідеї національної свідомості під час "Революції Гідності" та на даний час "Антитерористичної операції", що саме в цих діях і проявляється «прагнення до свободи, неспокій, схильність до взаємної боротьби і руйнування власних і чужих життєвих форм», задля побудови нового, але вже позбавленого від тягарів суспільного ладу.

Отже, тривалий період бездержавності, боротьба за незалежність України вплинули на національний характер, особливості національної ідеї та ментальності українського народу. Національний характер не є усталеним явищем, він змінюється під впливом історичних, соціальних та політичних факторів. Національний характер характеризується специфічними емоціями, почуттями, настроями, реакцією на події, що відбуваються. Найчіткіше риси національного характеру виражаються у різноманітних формах поведінки і видах діяльності. Через національну самосвідомість відбувається усвідомлення нацією себе як суб'єкта державотворчих дій, своїх інтересів, свого місця у світі. На сьогоднішній день український національний характер у державотворчому процесі займає одне з провідних місць – визначає зміст і напрямок формування сучасного українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Чижевський Ю. Нариси з історії філософії на Україні. - Нью-Йорк : Накладом Ради допомоги і оборони Україні Українського конгресового комітету Америки, 1991.
2. Кульчицький О. Світогляд українця // Українська душа : зб. наук. пр. - К. : Фенікс, 1992.
3. Онацький Є. Українська емоційність // Українська душа : зб. наук. праць. - К. : Фенікс, 1992.
4. Храмова В. До проблеми української ментальності : Замість передумови // Українська душа : зб. наук. праць. - К. : Фенікс, 1992.
5. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. / В. Іваненко, В. Корнієнко (пер. з англ.). – К., 1997.
6. Донченко, О. Архетипи соціального життя і політика: Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення: Монографія / О. Донченко, Ю. Романенко. – К.: Либідь, 2001.
7. Федорченко І. Становлення національного характеру українського народу: теоретико-методологічні засади / І. Федорченко // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Серія: українознавство. Вип. 11. — К., 2007.
8. Бондаренко, О.В. Українська економічна ментальність: соціально-філософський аналіз: автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.03 / Бондаренко Ольга Валеріївна; АПН України. Ін-т вищ. освіти. – К., 2008.